

BEVOLKINGSONDERZOEK BAARMOEDERHALSKANKER

Versie: september 2025

Baarmoederhalskanker

- Baarmoederhalskanker ontstaat bijna altijd door een besmetting voor lange tijd met het HPV-virus ((Humaan Papilloma-virus).
- HPV is een heel besmettelijk virus, dat door seksueel contact wordt overgedragen.
- Er bestaan 100 verschillende varianten van het HPV-virus en enkele daarvan zorgen voor een hoger risico op baarmoederhalskanker.
- Als je HPV hebt, heb je minder dan 1% kans op baarmoederhalskanker. Meestal ruimt het lichaam het virus zelf op.
- Het duurt lang (gemiddeld 10 tot 15 jaar) voordat een besmetting met HPV zich ontwikkelt tot baarmoederhalskanker.
- Baarmoederhalskanker is **niet** erfelijk.
- Elk jaar krijgen 900 vrouwen in Nederland te horen dat ze baarmoederhalskanker hebben.
- Vrouwen tussen de 30 en 45 jaar behoren tot de grootste risicogroep.
- Elk jaar overlijden 200 vrouwen aan baarmoederhalskanker. Zonder het bevolkingsonderzoek zouden dat er 500 zijn.
- 1 op de 3 jonge vrouwen praat niet over baarmoederhalskanker. Dat komt omdat ze te weinig kennis hebben over het onderwerp of het moeilijk vinden om erover te praten.

HPV (Humaan Papillomavirus)

- HPV is het virus dat baarmoederhalskanker kan veroorzaken. HPV komt veel voor. Het virus is namelijk erg besmettelijk: 8 op de 10 mensen krijgt 1 of meerdere keren in hun leven HPV. Het is dus niet gek als je dit virus hebt. HPV krijg je door seks met iemand die besmet is. Het virus wordt overgedragen via geslachtsgemeenschap, via de handen, vingers, huid en mond.
- Bijna iedereen raakt een keer besmet met HPV.
- Je merkt het meestal niet als je HPV hebt.
- Meestal ruimt het lichaam HPV weer op binnen 2 jaar.
- HPV kan niet worden behandeld. Er zijn geen medicijnen voor. Wel is er een HPV-vaccinatie die beschermt tegen HPV. Je hebt hierdoor tot ongeveer 87% bescherming tegen baarmoederhalskanker.
- Als het lichaam HPV niet opruimt, dan kunnen er afwijkende cellen ontstaan. Dat is nog geen baarmoederhalskanker, maar een voorstadium ervan. Het lichaam ruimt

ook de meeste afwijkende cellen weer op. Soms lukt dat niet. Dan is behandeling nodig om te voorkomen dat baarmoederhalskanker ontstaat.

- HPV is niet erfelijk.

Bevolkingsonderzoek

- Door mee te doen aan het bevolkingsonderzoek kunnen HPV en afwijkende cellen op tijd ontdekt worden. En als dat nodig is, dan volgt een behandeling bij de gynaecoloog. Op die manier kun je voorkomen dat je baarmoederhalskanker krijgt. Je kunt meedoen aan het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker met een zelftest (thuis) of een uitstrijkje bij de huisarts of doktersassistente.
- Met de zelftest kun je thuis een beetje vaginaal materiaal afnemen en opsturen naar het laboratorium. Het laboratorium kijkt of er HPV aanwezig is. Als er HPV is gevonden, krijg je een uitnodiging voor een uitstrijkje bij de huisartspraktijk. Je moet hiervoor zelf een afspraak maken bij je huisartspraktijk.
- Het laboratorium onderzoekt het uitstrijkje op HPV. Vinden ze HPV? Dan kijkt het laboratorium ook meteen of er afwijkende cellen zijn.
- De opkomst van het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker was 46% in 2022. Vrouwen van 30-34 jaar doen het minst vaak mee (41%).
- Bij 1 op de 100 vrouwen wordt via het bevolkingsonderzoek (een voorstadium van) baarmoederhalskanker vastgesteld.

VEELGESTELDE VRAGEN

Waarom is het bevolkingsonderzoek voor vrouwen van 30 tot en met 60 jaar?

Baarmoederhalskanker komt het meest voor bij vrouwen van 30 tot en met 60 jaar. Daarom worden deze mensen voor het bevolkingsonderzoek uitgenodigd.

Wat is baarmoederhalskanker?

Baarmoederhalskanker is een kwaadaardig gezwel (een tumor) van de baarmoederhals. De baarmoederhals is het smalle deel van de baarmoeder. Het zit onderaan de baarmoeder. Deze kanker ontstaat door een lange besmetting met het HPV-virus. Ieder jaar krijgen ongeveer 900 vrouwen in Nederland baarmoederhalskanker.

Baarmoederhalskanker ontstaat heel langzaam, meestal duurt het zo'n 10 tot 15 jaar. Het begint vaak met veranderde cellen. Die kunnen veranderen in kanker. Het geeft vaak geen klachten.

Hoe groot is de kans dat ik baarmoederhalskanker krijg?

Niet heel groot. Gemiddeld horen ieder jaar 900 vrouwen dat ze baarmoederhalskanker hebben. Baarmoederhalskanker kan ontstaan als je lichaam HPV niet zelf opruimt. De kans dat het jouw lichaam niet lukt om HPV op te ruimen en baarmoederhalskanker kan ontstaan is groter als je:

- **Een verminderde afweer hebt**, bijvoorbeeld door het gebruik van medicijnen die de afweer verminderen, zoals medicijnen na een orgaantransplantatie. Ook als je HIV hebt is je afweer minder sterk en heb je een grotere kans op baarmoederhalskanker.

- **Rookt**, want roken beschadigt de cellen en als je rookt werkt je afweersysteem minder goed.
- **Een infectie van chlamydia of herpes hebt**
- **Een infectie met meerdere HPV-types hebt**

Wat zijn de symptomen van baarmoederhalskanker?

Baarmoederhalskanker geeft vaak geen klachten. Daarom is het belangrijk om mee te doen met het bevolkingsonderzoek als je geen klachten hebt. Denk bij klachten die een symptoom van baarmoederhalskanker kunnen zijn aan buikpijn, andere afscheiding dan je van je lichaam gewend bent, bloedverlies tussen je menstruaties door, na de overgang of tijdens en na de seks. Als je deze klachten hebt, dan betekent het niet dat je baarmoederhalskanker hebt, maar is het wel belangrijk dat je contact zoekt met je huisarts.

Kun je meedoen met het bevolkingsonderzoek als je baarmoeder is verwijderd?

Dit hangt ervan af of je baarmoederhals is verwijderd. Als je nog een baarmoederhals hebt, dan is het zinvol. Vraag bij twijfel je huisarts.

Hoe kan ik een zelftest krijgen?

- Je kunt een zelftest met Digid aanvragen via <https://mijn.bevolkingsonderzoeknederland.nl/login>.
- Ook kun je bellen op 088-0001388.
- Als je een uitnodiging hebt ontvangen voor het bevolkingsonderzoek en niet reageert, krijg je de zelftest na 12 weken automatisch thuisgestuurd met een herinneringsbrief.

Is de uitslag van de zelftest net zo betrouwbaar als van het uitstrijkje bij de huisarts?

Ja, deze is net zo betrouwbaar. Wel belangrijk: de uitslag van de zelftest geeft alleen aan of je wel of geen HPV hebt. Wordt er HPV gevonden in de zelftest? Dan is het belangrijk om ook een uitstrijkje bij de huisartspraktijk laten maken om te beoordelen op afwijkende cellen.

Kun je ook HPV krijgen zonder seksueel contact?

HPV wordt vrijwel altijd overdragen door contact met besmette huid of slijmvlies tijdens seksueel contact. Dit kan via de vagina, penis, handen, huid en mond. Cellen met HPV kunnen niet lang leven buiten het lichaam. De kans op besmetting via bijvoorbeeld handdoeken of wc-brillen is daarom erg klein.

Hoe krijg je HPV?

HPV krijg je door het verrichten van seksuele handelingen. Je kunt het overdragen via de handen, de mond, de huid, via de penis en de vagina. Ook als je heel je leven al dezelfde partner hebt of altijd met condooms vrijt, kun je HPV krijgen. Het virus is erg besmettelijk, bijna iedereen krijgt het wel een keer. Zeker 80% van de mensen raakt in hun leven een keer besmet met HPV.

Is HPV alleen overdraagbaar tussen mannen en vrouwen?

Nee, door seksueel contact kan HPV overgedragen worden tussen vrouwen en mannen, tussen vrouwen en vrouwen én tussen mannen en mannen.

Kan HPV worden overgedragen van moeder op kind tijdens de zwangerschap?

Ja, een moeder die besmet is met HPV, kan dat overdragen op haar kind bij een vaginale bevalling. Het gebeurt niet vaak dat een kindje op deze manier besmet raakt met HPV, en als het wel gebeurt ruimt de baby de infectie bijna altijd zelf op. Soms kan dat wel een tijdje duren.

Ik heb een HPV-vaccinatie gehad. Waarom krijg ik een uitnodiging?

Als je de HPV-vaccinatie hebt gehad is het nog steeds belangrijk om mee te doen aan het bevolkingsonderzoek. Met de HPV-vaccinatie ben je grotendeels (tot 87%) beschermd tegen baarmoederhalskanker. De HPV-vaccinatie beschermt tegen de 2 typen HPV, die het vaakst baarmoederhalskanker veroorzaken.

Hoe groot is de kans dat ik HPV heb?

In 2022 werd bij bijna 11 % van de deelnemers aan het bevolkingsonderzoek HPV gevonden.

Ik heb nog geen seks, kan ik dan ook baarmoederhalskanker krijgen?

De kans is klein dat je baarmoederhalskanker krijgt als je nog geen seks hebt, maar niet 0%. Baarmoederhalskanker wordt veroorzaakt door HPV. Dit is een erg besmettelijk virus. Je kan het virus ook krijgen door het aanraken van een penis of vagina. HPV wordt dan overgedragen via de handen, huid en mond. Het is dus ook goed om mee te doen aan het bevolkingsonderzoek als je nog maagd bent.

Hoe kun je HPV hebben als je al jaren getrouwd bent?

Je kan al besmet zijn met HPV voordat je elkaar leerde kennen. Dat geldt ook voor je partner. Dan draag je het virus jarenlang bij je en ontdek je het pas bij het maken van een uitstrijkje of door het doen van de zelftest. Overigens kan een HPV-infectie slapend aanwezig zijn in een kleine hoeveelheid die niet te meten is. HPV wordt dan niet gevonden via het bevolkingsonderzoek. De slapende infectie kan opvlammen en actief worden en wordt dan wel opgespoord via het bevolkingsonderzoek.

Als een vrouw baarmoederhalskanker heeft gekregen en is behandeld, waarom krijgt de man dan geen (gratis) HPV-vaccinatie om te voorkomen dat ze weer besmet wordt?

We gaan er in deze situatie vanuit dat de vrouw besmet is geraakt met HPV door seksueel contact met haar man die HPV heeft. De HPV-vaccinatie werkt minder goed als iemand seksueel actief is. Ook kan een vaccinatie een besmetting met HPV niet stoppen of tegengaan. Het heeft daarom geen zin om de man te vaccineren tegen HPV.

Kun je mannen testen op HPV?

Je kunt mannen op HPV testen door wat slijm/vocht van de binnenkant van de penis, anus of mond af te nemen. Dit wordt bijna nooit gedaan en is ook niet zinvol. Kanker bij mannen door besmetting met HPV komt namelijk veel minder voor dan baarmoederhalskanker bij vrouwen. Bovendien geldt (net als bij vrouwen) dat 80-90% van de mannen één of meerdere keren besmet raakt met het HPV-virus. Meestal ruimt het lichaam dat zelf op. Pas als dat niet gebeurt kan er na 10-15 jaar (een voorstadium van) kanker door HPV ontstaan.

Waar kun je op letten om te voorkomen dat je nog een keer besmet raakt met HPV als je baarmoederhalskanker hebt gehad?

HPV is heel besmettelijk. Daardoor kun je een infectie moeilijk voorkomen. Ook weten we sinds kort dat een HPV-vaccinatie na een behandeling voor baarmoederhalskanker niet voorkomt dat de kanker eventueel terugkomt. Vrouwen die behandeld zijn voor

baarmoederhalskanker een HPV-vaccinatie geven heeft dus geen zin. Een aantal dingen is wel belangrijk:

- Naar de afspraken voor controle bij de dokter gaan.
- Als de controle-periode voorbij is, dan is het belangrijk dat je weer deelneemt aan het bevolkingsonderzoek (als je nog een baarmoederhals hebt).
- Bij klachten direct aan de bel trekken.
- Stoppen met roken omdat door roken je afweer minder is en je lichaam minder snel de besmetting met het HPV-virus opruimt.

Kun je meedoen aan het bevolkingsonderzoek als je zwanger bent?

Als je zwanger bent of net bent bevallen is het advies om niet mee te doen aan het bevolkingsonderzoek. Vanaf 6 weken na de zwangerschap (bevalling, miskraam of abortus) kun je weer deelnemen.

Kun je meedoen aan het bevolkingsonderzoek als je nog maagd bent?

Ja. Je kan dan meedoen met de zelftest. En ook een uitstrijkje is geen ontmaagding en geeft ook geen risico daarop. Vertel de huisarts of doktersassistente dat je nog maagd bent, dan kan zij hier bij het uitstrijkje rekening mee houden door een kleinere eendenbek te gebruiken. De eendenbek is een hulpmiddel dat de huisarts of doktersassistente gebruikt om de vagina een beetje te openen.

Doet een uitstrijkje pijn?

Nee, een uitstrijkje doet geen pijn, maar het kan wel wat ongemakkelijk voelen. Geef het aan als je hier bang voor bent. De doktersassistente of huisarts kan daar dan rekening mee houden. Bijvoorbeeld door een kleinere eendenbek te gebruiken. Het is belangrijk dat je je helemaal op je gemak voelt tijdens het onderzoek.

Kun je meedoen aan het bevolkingsonderzoek als je ongesteld bent?

Nee. Als er bloed in het uitstrijkje of de zelftest zit, kan het niet goed beoordeeld worden. Stel je deelname een paar dagen uit tot je niet meer ongesteld bent.

Ik wil meedoen met het bevolkingsonderzoek, maar ik ben mijn brief kwijt. Wat nu?

Je kunt bellen en een nieuwe uitnodiging aanvragen bij Bevolkingsonderzoek Nederland. Het telefoonnummer is 088-0001388.

Ik begrijp de uitslag van mijn uitstrijkje niet. Wie kan ik om uitleg vragen?

Er staan best wat medische woorden in de uitslag. Als je de uitslag niet begrijpt, bel dan met de huisarts(assistente) die het uitstrijkje heeft gedaan.

Meer weten?

- <https://www.rivm.nl/bevolkingsonderzoek-baarmoederhalskanker>
- <https://www.bevolkingsonderzoeknederland.nl/baarmoederhalskanker/>
- <https://www.vzinfo.nl/baarmoederhalskanker/preventie>
- <https://www.kanker.nl/veelgestelde-vragen-over-hpv-en-voorstadia-van-baarmoederhalskanker>